

PRESIDENT van de REPUBLIEK SURINAME

Telefoon: 420102

Aan: de Voorzitter van
De Nationale Assemblée,
de heer M. Bee, MSc, LLB

Kenmerk: secpres/2002/21
Paramaribo, 15 juni 2021

Onderwerp: aanbieding Wet Collectieve Rechten Inheemse en Tribale Volken

Geachte Voorzitter,

Bijgaand doe ik u ter behandeling in De Nationale Assemblée, toekomen de ontwerpwet houdende regels met betrekking tot collectieve rechten van de Inheemse en de Tribale volken (Wet Collectieve Rechten Inheemse en Tribale Volken), met de daarbij horende Memorie van Toelichting.

De President van de Republiek Suriname, *SN*

Chandrikapersad Santokhi

Bijlage: 1

DE NATIONALE ASSEMBLEE	
Ingek. <i>15 juni</i>	<i>2021</i>
Agenda no. <i>899/21</i>	
Verwezen	
Naar	

**WET van,
houdende regels met betrekking tot collectieve
rechten van de Inheemse volken en de Tribale volken
(Wet Collectieve Rechten Inheemse volken en
Tribale Volken)**

ONTWERP

DE PRESIDENT VAN DE REPUBLIEK SURINAME,

In overweging genomen hebbende, dat het noodzakelijk en wenselijk is regels vast te stellen ter naleving van internationale verplichtingen en de garanderen van de rechtszekerheid en rechtsbescherming van de collectieve rechten van de Inheemse volken en de Tribale volken in Suriname;

Heeft, de Staatsraad gehoord, na goedkeuring door De Nationale Assemblée, bekrachtigd de onderstaande wet:

**Begripsbepalingen
Artikel 1**

In deze wet en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:

- a. *Benefit-sharing*
Op billijke en eerlijke wijze delen in de voordelen die voortvloeien uit het gebruik van natuurlijke hulpbronnen;
- b. Collectief eigendomsrecht
Het recht dat toekomt aan de Inheemse volken en de Tribale volken als collectiviteit om het vrij genot te hebben en op de volstrekste wijze te beschikken over zaken en goederen die zij als collectief bezitten of gebruiken, onder andere hun traditionele woon- en leefgebieden, traditioneel in gebruik zijnde natuurlijke hulpbronnen, traditionele kennis, collectief intellectueel eigendom en cultureel eigendom;
- c. Collectieve rechten
Rechten die toekomen aan de Inheemse volken en de Tribale volken als collectiviteit;
- d. Collectiviteit
De Inheemse volken of de Tribale volken of hun dorpsgemeenschappen;
- e. Dorpsgemeenschap
Een gemeenschap bestaande uit gezinnen en individuele bewoners, die deel uitmaakt van een Inheems volk of Tribaal volk en gekenmerkt wordt door, ten minste, het bestaan van een functioneel traditioneel gezag en traditionele bestuursystemen;

- f. FPIC
- “*Free, Prior and Informed Consent*” waaronder verstaan wordt: het van te voren (“*prior*”) en ongedwongen en uit vrije wil (“*free*”) geven van toestemming (“*consent*”) voor de uitvoering van een idee, project, programma, beleid of andere maatregel die van invloed kan zijn op het leven en/of de rechten van een Inheems volk of Tribaal volk of hun dorpsgemeenschappen, na een desbetreffend weloverwogen besluit van het betrokken volk of de betrokken dorpsgemeenschap(pen), dat genomen is na zorgvuldige afweging van volledige en voorafgaande informatie (“*informed*”) over de voorgestelde activiteit of maatregel;
- g. Grondenrechten
- De collectieve eigendomsrechten van de Inheemse volken en de Tribale volken op de grond, grondgebieden en natuurlijke hulpbronnen die ze traditioneel hebben bewoond, in bezit hebben of hadden, of anderszins hebben gebruikt of verworven, en het collectieve recht om deze grond, grondgebieden en natuurlijke hulpbronnen die traditioneel in gebruik zijn in eigendom te hebben, te gebruiken, te ontwikkelen en te besturen;
- h. Inheemse volken
- De oorspronkelijke volken die de geografische regio waarin de huidige staat Suriname zich bevindt, bewonen en gebruiken al sinds vóór het tijdstip waarop het werd veroverd of gekoloniseerd of waarop de huidige grenzen van de staat werden vastgelegd, een binding hebben met hun voorouderlijk grondgebied, zichzelf als Inheems volk identificeren, en die hun identiteit en sociale, economische, culturele en bestuurlijke omstandigheden, karakteristieken en instituten, welke hen onderscheiden van andere geledingen van de nationale samenleving, deels of geheel hebben behouden;
- i. MI-GLIS
- Management Instituut Grondregistratie en Land Informatie Systeem
- j. Natuurlijke hulpbronnen
- Alle, zonder tussenkomst van de mens, in de natuur aanwezige stoffen, goederen of diensten die dienen ter behoud en/of verbetering van de levenskwaliteit van de mens;
- k. Stamgebied
- Het gebied dat door een Inheems volk of Tribaal volk als collectief eigendom van dat specifiek volk beschouwd wordt;
- l. Stamverband
- Collectieve samenlevingsvorm met traditionele bestuursystemen, gezagsverhoudingen en traditionele familie- en sociale relaties die gestoeld zijn op een gemeenschappelijke historie, cultuur, tradities en gewoonten, en op een historische, spirituele en culturele verbondenheid aan een specifiek traditioneel woon- en leefgebied;

- m. Traditioneel bestuurssysteem
Het samenhangend functioneel geheel van bestuursorganen, gezagsdragers, mechanismen en structuren die de Inheemse volken en de Tribale volken hebben en gebruiken voor hun bestuurlijke processen;
- n. Traditioneel Gezag
Het bestuurlijk gezag van de Inheemse volken of Tribale volken dat gelegitimeerd wordt door gewoonten en tradities van dat volk;
- o. Traditionele gezagsdrager
Een lid van het traditioneel gezag;
- p. Traditioneel in gebruik zijnde natuurlijke hulpbronnen
Die natuurlijke hulpbronnen die door Inheemse volken of Tribale volken van oudsher in gebruik zijn voor hun zelfvoorziening, hun culturele of religieuze activiteiten;
- q. Traditionele woon- en leefgebieden
Die geografische gebieden die door Inheemse of Tribale dorpsgemeenschappen bewoond en gebruikt worden en waarmee ze een historische, culturele, spirituele, sociale en economische binding hebben en waarvan zij afhankelijk zijn voor de kwaliteit van hun leven, hun voortbestaan en hun culturele integriteit. Hieronder vallen ook hun traditionele landbouw-, jacht en visvangstgronden, historische, spirituele en heilige plaatsen en gebieden die voorzien in andere levensbehoeften zoals bouwmaterialen, medicinale, culturele of spirituele planten, recreatie en bescherming;
- r. Tribale volken
De in stamverband wonende volken wier identiteit alsook sociale, culturele en economische omstandigheden hen onderscheiden van andere geleidingen van de nationale samenleving, die niet de oorspronkelijke bewoners zijn maar wel een binding hebben met hun voorouderlijke woon- en leefgebieden in Suriname, en wier bestuur en samenlevingen geheel of gedeeltelijk door hun eigen tradities en gebruiken worden gereguleerd;
- s. Zelfbeschikkingrecht
Het recht van de Inheemse volken en de Tribale volken op zelfbeschikking, op grond waarvan zij vrijelijk hun politieke status mogen bepalen en vrijelijk mogen streven naar hun economische, sociale en culturele ontwikkeling, en op grond waarvan zij het recht hebben op autonomie of zelfbestuur in aangelegenheden betreffende hun interne en lokale zaken, alsook wegen en manieren voor het financieren van hun autonome functies;
- t. Zelfbestuur
Het traditioneel bestuur dat de Inheemse volken en de Tribale volken hebben en gebruiken voor hun eigen interne en autonome bestuurlijke processen.

Rechtspersoonlijkheid

Artikel 2

1. De Inheemse volken en de Tribale volken in Suriname zijn rechtspersonen en hebben collectieve rechten zoals bepaald in deze wet.
2. De Inheemse volken en de Tribale volken doen hun collectieve rechtspersoonlijkheid gelden middels door hen zelf aangewezen vertegenwoordigers op basis van door hen vastgestelde procedures in overeenstemming met hun cultuur, gebruiken, tradities en traditionele bestuurlijke systemen.
3. De collectieve rechtspersoonlijkheid en de collectieve rechten van de Inheemse volken en de Tribale volken doen op generlei wijze afbreuk aan de individuele rechten van de leden van de Inheemse volken en de Tribale volken.

Collectieve rechten van de Inheemse en de Tribale volken

Artikel 3

1. De Inheemse volken en de Tribale volken hebben recht op de effectieve en volle beleving van de bij deze wet erkende collectieve rechten te weten:

a. Mensenrechten

De Inheemse volken en de Tribale volken hebben het recht op het volle genot en wettelijke bescherming, als collectiviteit, van alle mensenrechten en fundamentele vrijheden.

b. Zelfbeschikkingsrecht

- i. De Inheemse volken en de Tribale volken hebben het recht op intern en autonoom zelfbestuur wat betreft hun interne en lokale aangelegenheden. Uit hoofde van dit recht mogen zij vrijelijk hun politieke status bepalen, hun eigen autonome bestuurssystemen hebben en gebruiken, vrijelijk hun economische, sociale en culturele ontwikkeling nastreven en vrijelijk hun ontwikkelingsprioriteiten vaststellen.
- ii. Het recht op zelfbeschikking, noch enige andere bepaling in deze wet, zal op enigerlei wijze geïnterpreteerd worden als een recht of autorisatie of aanmoediging voor enige actie die de staatkundige integriteit, soevereiniteit, staatkundige onschendbaarheid of nationale veiligheid van de Staat Suriname in gevaar brengt.

c. Cultuur en culturele integriteit

- i. De Inheemse volken en de Tribale volken hebben het collectieve recht op leven in vrijheid, vrede en veiligheid als onderscheidenlijke volken met hun eigen cultuur en tradities.

- ii. De Inheemse volken en de Tribale volken hebben recht op het beleven, doen herleven en/of versterken van hun cultuur en cultuuruitingen.
- iii. De Inheemse volken en de Tribale volken zullen niet onderworpen worden aan enige vorm van discriminatie, genocide, gedwongen assimilatie of cultuurvernietiging.

d. Grondenrechten

- i. De Inheemse volken en de Tribale volken hebben collectieve eigendomsrechten op de grond, grondgebieden en natuurlijke hulpbronnen die ze traditioneel hebben bewoond, in bezit hebben of hadden, of anderszins hebben gebruikt of verworven, en hebben het collectieve recht om deze grond, grondgebieden en natuurlijke hulpbronnen die traditioneel in gebruik zijn in eigendom te hebben, te gebruiken, te ontwikkelen en te besturen.
- ii. De kenmerken van de grondenrechten worden in deze wet nader vastgelegd.

e. Participatie en inspraak

- i. De Inheemse volken en de Tribale volken hebben recht op effectieve participatie en inspraak, middels door hen zelf aangewezen vertegenwoordigers of vertegenwoordigende instituten of lichamen, in besluitvormingsprocessen betreffende projecten, programma's, administratieve maatregelen, beleidsmaatregelen of andere maatregelen die van significante invloed op hun leven en/of hun rechten kunnen zijn.
- ii. Bij het treffen of voornemen om te treffen van de onder (i) genoemde maatregelen en in besluitvormingsprocessen daaromtrent, moeten door of middels de instanties verantwoordelijk voor de in (i) genoemde maatregelen de gelegenheid geboden worden om deze effectieve participatie en inspraak mogelijk te maken.
- iii. Bij de participatie van de Inheemse volken en de Tribale volken zullen voornoemde instanties effectief rekening houden met onder meer hun respectieve sociaaleconomische omstandigheden, culturele waarden en normen, en taalbehoeften.

f. FPIC

De Inheemse volken en de Tribale volken hebben het recht op het geven van FPIC zoals gedefinieerd in de begripsbepalingen voor de uitvoering van een idee, project, programma, beleid of andere maatregel die van significante invloed kan zijn op hun leven en/of rechten.

g. Traditionele kennis

De Inheemse volken en de Tribale volken hebben het collectief eigendomsrecht over hun traditionele kennis en hun collectieve intellectuele en/of culturele eigendommen.

h. Benefit-sharing

De Inheemse volken en de Tribale volken hebben het recht om op eerlijke en billijke wijze te delen in de voordelen voortvloeiend uit de benutting van natuurlijke hulpbronnen die voorkomen in hun woon- en leefgebieden.

Grondenrechten

Artikel 4

1. De Inheemse volken en de Tribale volken hebben grondenrechten op hun onderscheidenlijke traditionele woon- en leefgebieden welke zijn aangegeven op de aan deze wet aangehechte indicatieve kaarten.
2. De omvang en begrenzing van de in lid 1 bedoelde Inheemse en Tribale woon- en leefgebieden worden bij wet definitief vastgesteld.
3. Grondenrechten kunnen nimmer gevestigd worden in of op naam van een natuurlijke persoon of een andere dan in artikel 2 genoemde rechtspersoon.
4. Grondenrechten hebben geen beperking in geldigheidsduur.
5. Grondenrechten kunnen niet vervreemd of overgedragen worden.
6. Grondenrechten kunnen niet met enige schuld of hypotheek of anderszins belast worden noch dienen als onderpand of andere zekerheid voor geen enkel doeleinde.
7. Elk beding in de zin van de leden 3 tot en met 6 is van rechtswege nietig.

Bestuur Inheemse en Tribale volken

Artikel 5

1. De Inheemse volken en de Tribale volken hebben hun onderscheidenlijke bestuurs- en beheerssystemen en traditionele gezagsdragers die het bestuur voeren over hun respectieve Inheems volk of Tribaal volk of delen daarvan, conform hun respectieve traditionele bestuursstelsel.
2. De respectieve traditionele gezagsdragers hebben de bevoegdheid het bestuur en beheer te voeren over de bij deze wet erkende woon- en leefgebieden van het desbetreffende Inheems volk of Tribaal volk.
3. Overige taken en bevoegdheden van de traditionele gezagsdragers worden in overeenstemming met de Inheemse volken en de Tribale volken bij wet vastgesteld.

Activiteiten waarvoor FPIC vereist is

Artikel 6

1. FPIC van de desbetreffende Inheemse volken of Tribale volken is vereist bij elke fase van een project, programma, beleid of andere maatregel die van invloed kan zijn op de woon- en leefgebieden en/of de rechten van een Inheems volk of Tribaal volk of volken of hun dorpsgemeenschappen.

2. De procedure voor het verlenen van FPIC worden door de onderscheidenlijke Inheemse volken en Tribale volken vastgelegd, hetwelk bij of krachtens staatsbesluit wordt vastgesteld.

Overgangsbepalingen **Artikel 7**

1. Rechten die vóór de datum van de inwerkingtreding van deze wet reeds zijn toegewezen of verleend aan derden en die betrekking hebben op een gebied dat geheel of gedeeltelijk is gelegen binnen een Inheems of Tribaal woon- of leefgebied en waarbij op de dag waarop deze wet in werking treedt nog niet is voldaan aan de voorwaarden of voorschriften inzake onder meer de cultuur, exploratie- of exploitatieplicht, terwijl daarvoor de termijn verstrekken is, vervallen van rechtswege met ingang van de datum van de inwerkingtreding van deze wet.

2. In geval het betreft rechten die vóór de inwerkingtreding van deze wet zijn toegewezen of verleend aan derden en die betrekking hebben op een gebied dat geheel of gedeeltelijk is gelegen binnen een Inheems of Tribaal woon- of leefgebied, waarbij door de rechthebbende slechts ten aanzien van het uitgegeven gebied dat gelegen is buiten het Inheems of Tribaal woon- of leefgebied is voldaan aan de cultuurlplicht, in dat gebied door hem investeringen zijn gedaan of economische activiteiten zijn ontplooid in verband met de bestemming en in de toewijzing en/of er in dat gebied zich omroerend goed van de rechthebbende bevindt, vervalt het recht van rechtswege slechts voor wat betreft het deel binnen het Inheems of Tribaal woon- of leefgebied met ingang van de datum van de inwerkingtreding van deze wet.

3. In geval het betreft rechten die vóór de inwerkingtreding van deze wet zijn toegewezen of verleend aan derden en die betrekking hebben op een gebied dat geheel of gedeeltelijk is gelegen binnen een Inheems of Tribaal woon- of leefgebied, door de rechthebbende ook ten aanzien van het gebied dat gelegen is binnen het Inheems of Tribaal woon- of leefgebied op de datum van de inwerkingtreding van deze wet is voldaan aan de voorwaarden of voorschriften inzake onder meer de cultuurlplicht, in dat gebied door hem, overeenkomstig de toewijzingscriteria, investeringen zijn gedaan of economische activiteiten zijn ontplooid in verband met de bestemming in de toewijzing en/of er in dat gebied zich omroerend goed van hem bevindt, en de gemeenschap(pen) haar uitdrukkelijke wens aangeeft dat deze rechten niet ingetrokken hoeven te worden, treden partijen, te weten de betrokken gemeenschap(pen), de overheidsinstantie verantwoordelijk voor de uigifte van die rechten en de houder van bedoelde rechten, in overleg met elkaar met als doel te komen tot een overeenkomst waarin de voorwaarden zijn vastgelegd om de rechten te doen voortbestaan. Indien deze overeenkomst niet binnen zes maanden na de datum van inwerkingtreding van deze wet is bereikt, vervallen deze rechten alsnog van rechtswege.

4. In geval het betreft rechten die vóór de inwerkingtreding van deze wet zijn toegewezen of verleend aan derden en die betrekking hebben op een gebied dat geheel of gedeeltelijk is

gelegen binnen een Inheems of Tribaal woon- of leefgebied, door de rechthebbende ook ten aanzien van het gebied dat gelegen is binnen het Inheems of Tribaal woon- of leefgebied op de datum van de inwerkingtreding van deze wet is voldaan aan de voorwaarden of voorschriften inzake onder meer de cultuurplecht, in dat gebied door hem, overeenkomstig de toewijzingscriteria, investeringen zijn gedaan of economische activiteiten zijn ontplooid in verband met de bestemming in de toewijzing en/of er in dat gebied zich onroerend goed van hem bevindt, treden partijen, te weten de betrokken gemeenschap(pen), de overheid instantie verantwoordelijk voor de uitgifte van die rechten en de houder van bedoelde rechten, in overleg met elkaar met als doel om binnen zes maanden na de datum van de inwerkingtreding van deze wet te komen tot een overeenkomst waarin de voorwaarden zijn vastgelegd om de rechten te doen voortbestaan.

5. Indien het overleg zoals genoemd in lid 3 en lid 4 niet tot een voor alle partijen aanvaardbare overeenkomst leidt, worden de verkregen rechten van derden opgeschort.

6. Voor de toepassing van het bepaalde in dit artikel dient de derde aan wie het recht is toegewezen of verleend zoals bedoeld in leden 2 tot en met 4 uiterlijk binnen achttien maanden na de datum van de inwerkingtreding van deze wet een door een bij het MI-GLIS geregistreerde beëdigde landmeter vastgestelde definitieve kaart in te dienen bij het Ministerie van Regionale Ontwikkeling en Sport en het ministerie van Grondbeleid en Bosbeheer, waarop is aangegeven hoe het aan hem toegewezen gebied is gelegen ten opzichte van het Inheems of Tribaal woon- of leefgebied.

Artikel 8

1. Belanghebbenden kunnen binnen zes maanden na de datum van de inwerkingtreding van deze wet, in beroep bij de Grondenrechtenkamer.
2. De samenstelling, taken en bevoegdheden van de Grondenrechtenkamer worden nader bij wet geregeld.

Artikel 9

De status als “natuureservaat” van gebieden, krachtens de Natuurbeschermingswet G.B. 1954 no. 26, gewijzigd bij S.B. 1992 no. 80 ingesteld, die geheel of gedeeltelijk gelegen zijn binnen Inheemse of Tribale woon- of leefgebieden zal in overeenstemming met de desbetreffende Inheemse of Tribale volken bij of krachtens staatsbesluit nader vastgesteld worden.

Slotbepalingen

Artikel 10

1. Deze wet wordt aangehaald als: Wet Collectieve Rechten Inheemse Volken en Tribale Volken
2. Zij wordt in het Staatsblad van de Republiek Suriname afgekondigd
3. Zij treedt in werking met ingang van de dag volgende op die van haar afkondiging
4. De ministers van Regionale Ontwikkeling en Sport, Grondbeleid en Bosbeheer en Natuurlijke Hulpbronnen zijn belast met de uitvoering van deze wet.

Gegeven te Paramaribo, de

CHANDRIKAPERSAD SANTOKHI

**Wet van
houdende regels met betrekking tot collectieve
rechten van de Inheemse volken en de Tribale volken
(Wet Collectieve Rechten Inheemse Volken en
Tribale Volken)**

ONTWERP

MEMORIE VAN TOELICHTING

Algemeen

Suriname is partij bij verschillende internationale en regionale mensenrechtenverdragen en – verklaringen, waaronder de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten (ook bekend als het BUPPO-verdrag), het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten (IVESCR), het Internationaal Verdrag inzake de Uitbanning van Alle Vormen van Rassendiscriminatie (CERD), het Verdrag inzake de Uitbanning van Alle Vormen van Discriminatie van Vrouwen (CEDAW), het Verdrag inzake de Rechten van het Kind (CRC) en het Amerikaans Verdrag voor Mensenrechten. Daarnaast zijn er verschillende andere internationale instrumenten en standaarden die betrekking hebben op de collectieve rechten van Inheemse volken en Tribale volken en die van substantieel belang zijn in het internationaal recht en voor de rechtspraak, zoals de Conventie inzake Biologische Diversiteit, het VN Raamwerkverdrag inzake Klimaatverandering, het ILO Verdrag nr. 169 inzake de Rechten van Inheemse en Tribale Volken in Onafhankelijke Landen, en de VN Verklaring inzake de Rechten van Inheemse Volken (UNDRIP).

De Grondwet van Suriname legt in hoofdstuk V – Grondrechten, de erkenning en waarborging van de fundamentele rechten en vrijheden van de mens vast in Artikel 105 stelt verder dat bepalingen van de in artikel 103 bedoelde overeenkomsten [met andere mogelijkheden en met volkenrechtelijke organisaties], welke naar de inhoud een ieder kunnen binden, verbindende kracht hebben nadat zij zijn bekendgemaakt, en voorts dat ingevolge artikel 106 binnen de Republiek Suriname geldende wettelijke voorschriften geen toepassing vinden, wanneer deze toepassing niet verenigbaar zou zijn met een ieder verbindende bepalingen van overeenkomsten, die hetzij voor, hetzij na de totstandkoming van de voorschriften zijn aangegaan. Ook zijn er in een aantal wetten bepalingen opgenomen waarin vermeld staat dat met de rechten en belangen van de binnenlandbewoners rekening moet worden gehouden.

De collectieve rechten van de Inheemse volken en de Tribale volken zijn als zodanig echter niet in de Grondwet, noch in het Surinaams rechtssysteem, noch in de rechtspraktijk opgenomen en derhalve niet erkend. Het is daarom van eminent belang om deze discrepantie tussen het internationaal recht en het Surinaams recht op dit gebied van mensenrechten weg te werken, alsook om de verplichtingen uit eerdergenoemde verdragen, in het bijzonder het Amerikaans Verdrag voor Mensenrechten, na te komen. Suriname is het enige land in het westelijk halfrond dat, tot vóór de inwerkingtreding van deze wet, de rechten van de Inheemse volken en de Tribale volken nog niet structureel had erkend in haar wetgeving.

Het Amerikaanse Hof voor de Rechten van de Mens heeft in desbetreffende rechtspraak¹ vastgesteld dat Suriname op grond van het Amerikaans Verdrag voor Mensenrechten en andere internationale mensenrechtenstandaarden gehouden is om de rechten, inclusief grondenrechten en traditionele rechtspraak, van Inheemse volken en Tribale volken als een specifiek mensenrechtenregiem in haar rechtssysteem te incorporeren. De belangrijkste karakteristieken van zo een rechtssysteem zijn: Het is een nationaal rechtssysteem, de werkingsfeer is beperkt tot de Inheemse en de Tribale volken, de rechten zijn gebaseerd op cultuur en tradities, en die tradities moeten vastgelegd worden om te weten wat de rechten precies zijn. De tradities zijn bij de volken zelf bekend en niet altijd of niet volledig bij anderen, en dat kan de rechtspraak complex maken. Verder zijn de rechtsconcepten niet dezelfde als in het westers recht; ze hebben autonome kenmerken.

Het doel van deze wet is de garandering van de rechtszekerheid en rechtsbescherming van de collectieve rechten van de Inheemse volken en de Tribale volken in Suriname. Hiertoe worden deze volken als zodanig erkend als rechtspersoon, zodat zij nu, in tegenstelling tot voorheen, voor en namens zichzelf als collectief op recht en in het bijzonder rechtspraak een beroep kunnen doen.

Deze wet is een raamwet, die voornamelijk de hoofdzaken vastlegt en dient ter vaststelling van het kader waarbinnen de collectieve rechten van de Inheemse volken en de Tribale volken geplaatst worden en waarbinnen nadere regelgeving gemaakt dient te worden.

Gelet op de omvangrijkheid van de in de onderhavige wet geregelde materie, is het noodzakelijk dat er niet alleen nadere uitvoeringsregelingen in het leven moeten worden geroepen, maar ook administratieve en organisatorische voorzieningen dienen te worden getroffen voor een effectieve bescherming van de Inheemse volken en de Tribale volken in Suriname.

Artikelsgewijs

Artikel 1 – Begripsbepalingen

De begrippen volgen, gelet op de noodzaak van consistentie met het internationaal recht, veelal desbetreffende internationaal geaccepteerde omschrijvingen, zoals gehanteerd in relevante Verdragen en Verklaringen, in het bijzonder de VN Verklaring inzake de Rechten van Inheemse Volken (UNDRIP), de ILO Conventie nr. 169 inzake de Rechten van Inheemse en Tribale Volken in Onafhankelijke Landen, en de jurisprudentie van het Inter-Amerikaans Hof voor Mensenrechten.

Artikel 2 – Rechtspersoonlijkheid

Artikel 2 stelt vast dat Inheemse volken en de Tribale volken in Suriname rechtspersonen zijn en collectieve rechten hebben zoals nader in deze wet omschreven. Bedoelde collectiviteit is een Inheems volk of een Tribaal volk; het gaat dus niet om een individu of aantal individuen of een

¹ Onder andere: http://www.corteidh.or.cr/docs/casos/articulos/seriec_172_ing.pdf; http://www.corteidh.or.cr/docs/casos/articulos/seriec_309_ing.pdf

ethnische groep, maar om een in stamverband levend volk als nieuwe rechtsfiguur in de Surinaamse wetgeving.

Het tweede lid van dit artikel stelt vast dat de Inheemse volken en de Tribale volken hun collectieve rechtspersoonlijkheid doen gelden middels door hen zelf aangewezen vertegenwoordigers op basis van door hen vastgestelde procedures in overeenstemming met hun cultuur, gebruiken, tradities en traditionele bestuurlijke systemen. Dit dient ter waarborging van het internationaal erkende zelfbeschikkingrecht van deze volken.

Het derde lid van dit artikel, hoewel vanzelfsprekend, benadrukt dat elk individuele persoon die deel uitmaakt van de collectiviteit, nog steeds een natuurlijk persoon blijft en zijn/haar individuele rechten en plichten behoudt.

Artikel 3 – Collectieve rechten van de Inheemse volken en de Tribale volken

Artikel 3 geeft een opsomming van de bij deze wet erkende collectieve rechten van de Inheemse volken en de Tribale volken, te weten: mensenrechten, zelfbeschikkingrecht, cultuur en culturele integriteit, grondenrechten, participatie en inspraak, FPIC, traditionele kennis en *benefit-sharing*. Dit is geen limitatieve opsomming van collectieve rechten; er zijn nog andere belangrijke collectieve rechten van Inheemse volken en Tribale volken die in het internationaal recht worden erkend, bijvoorbeeld het verbod op discriminatie, gedwongen verhuizing, gedwongen assimilatie, het recht om in vrijwillige isolatie te leven en het recht om familie- en culturele relaties te onderhouden over grenzen heen. Echter is in deze wet gekozen voor de rechten die het meest urgent wettelijk erkend dienen te worden, zonder afbreuk aan enig ander (internationaal) erkend recht te willen doen.

Gelet op het hiërarchisch karakter van deze rechten zouden dit grondwettelijke bepalingen dienen te zijn en dienen op een later tijdstip alsnog in de Grondwet verankerd te worden.

Mensenrechten zijn expliciet genoemd om te benadrukken dat de collectieve rechten op generlei wijze afbreuk doen aan individuele rechten of omgekeerd.

Het **zelfbeschikkingrecht** is één van de collectieve rechten van elk volk, zoals vastgelegd in diverse mensenrechtenverdragen, inclusief het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten (IVBPR, ook wel BULO genoemd) en het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten (IVESCR). Bij rechtsvergelijking met constituties en wetten van gedekoloniseerde republieken met Inheemse volken en Tribale Volken, wordt opgemerkt dat voor deze volken diverse benamingen worden gehanteerd: “volken”, “naties” of “nationaliteiten”. Tegelijk benadrukt het internationaal recht dat het zelfbeschikkingrecht van Inheemse volken en Tribale volken niet als synoniem begrepen dient te worden met secessierecht of met het recht om “een staat in een staat” te vormen. Dit wordt uitdrukkelijk vermeld in lid 1b. De gehanteerde formulering is in lijn met het desbetreffend soortgelijk artikel in de VN Verklaring inzake de Rechten van Inheemse Volken (UNDRIP).

De Grondwet van de Republiek Suriname erkent “het recht op onderwijs en cultuurbeleving” in artikel 38, in de twaalfde afdeling over Onderwijs en Cultuur. Cultuur, culturele identiteit en

culturele integriteit zijn veelomvattende begrippen (en rechten) en een integraal deel van de beleving van Mensenrechten en Volkenrechten. Vanuit dat oogpunt is in deze wet dan ook uitdrukkelijk het collectieve recht op cultuur en culturele integriteit opgenomen.

Het begrip “grondenrechten”, niet te verwarren met grondrechten (mensenrechten ofwel basisrechten in het algemeen) is een typisch Surinaamse, en inmiddels helemaal ingeburgerde benaming voor de collectieve rechten van de Inheemse volken en de Tribale volken op hun voorouderlijke grondgebieden. Er is daarom voor gekozen om deze ingeburgerde aanduiding ook een wettelijke status te geven.

Grondenrechten omvatten conform het internationaal recht en de uitspraken van het Inter-Amerikaans Hof voor Mensenrechten ook de “traditioneel in gebruik zijnde natuurlijke hulpbronnen”. Met “traditioneel in gebruik zijnde natuurlijke hulpbronnen” worden die hulpbronnen bedoeld, die in de traditionele, zelfvoorzienende leefwijze door desbetreffende Inheemse volken en Tribale volken worden gebruikt, onder andere bossen om in te jagen, bomen ten behoeve van bouw materiaal, krekens en rivieren om in te vissen, water om te drinken, baden en koken, medicinale planten en andere bosbijproducten.

Het **recht op participatie en inspraak** is een verdere garanderen van de rechtszekerheid en rechtsbescherming van de Inheemse volken en de Tribale volken als collectiviteit, vanuit een cultuurgevoelige benadering die rekening houdt met hun respectieve sociaaleconomische omstandigheden, culturele waarden en normen, en taalbehoeften.

Free, prior and informed consent (FPIC) is een internationaal reeds lang gangbaar begrip en norm binnen mensenrechten en rechten van inheemse en tribale volken, consistent met het recht op zelfbeschikking. FPIC is ook geworteld in de collectieve cultuur van Inheemse volken en Tribale volken: een zwaarwichtig besluit is geen besluit van een individu maar van de gemeenschap als geheel.

Met betrekking tot het **recht op traditionele kennis** wordt met deze wet de basis gelegd voor het verder uitwerken van de wettelijke erkenning in Suriname van de collectieve rechten over deze specifieke kennis, die als distinctief kenmerk heeft dat het een kennisstelsel van collectieve aard is, dat empirisch tot stand is gekomen door observatie en toepassing door meerdere generaties en niet door één persoon als zijn/haar uitsluitend intellectueel eigendom geclaimd kan worden. Adequate bescherming van dit type intellectuele kennis is daardoor zowel conceptueel als juridisch moeilijk te bereiken met vigerende, individuele intellectuele eigendomsrechten zoals individuele auteursrechten, en heeft nadere wetgeving op maat.

Het recht van de Inheemse volken en de Tribale Volken op *benefit-sharing* is een bekend rechtvaardigheidsprincipe en opgenomen in, onder andere, het Biodiversiteitsverdrag (CBD). Evenals bij FPIC is gekozen voor de ingeburgerde Engelse naam van dit begrip.

Artikel 4 – Grondenrechten

Dit artikel legt vast over welke gebieden de Inheemse volken en de Tribale volken een collectief eigendomsrecht verkrijgen. Vooral nog is gebruik gemaakt van indicatieve landkaarten, en de

definitieve omvang en begrenzing van deze Inheemse en Tribale woon- en leefgebieden zullen bij wet definitief worden vastgesteld. Het artikel gaat verder in op het specifieke karakter en de gelding van grondenrechten. Enig handelen in strijd met deze bepalingen is van rechtswege nietig en behoeft derhalve geen rechtsgang ter vernietiging.

Artikel 5 – Traditioneel Gezag en Bestuur

De traditionele bestuurs- en beheerssystemen en het traditioneel gezag bij de Inheemse volken en de Tribale volken vinden hun grondslag in de respectieve geschiedenis en cultuur van elk van deze volken. Deze wet erkent de bevoegdheid van het traditioneel gezag om het bestuur en beheer te voeren over de bij deze wet erkende woon- en leefgebieden van het desbetreffend Inheems volk of Tribaal volk. De bedoelde systemen dienen echter nog te worden vastgelegd en bij wet te worden vastgesteld. Hoewel het traditioneel gezag bij bestuursbesluit in aanmerking komt voor een honorarium en een aantal andere voorzieningen is hun rechtspositie niet wettelijk geregeld. Voor een effectieve rechtsbescherming van het traditioneel gezag en bestuur dienen de taken en bevoegdheden van de traditionele gezagsdragers duidelijk bij wet geregeld worden. De rechtspositie van het traditioneel gezag zal in overeenstemming met de Inheemse volken en de Tribale volken nader bij wet worden geregeld. Hiervoor zullen er nog diepgaande discussies gevoerd moeten worden omtrent hun rol in het staatsbestel.

Artikel 6 – Activiteiten waarvoor FPIC vereist is

De dwingende noodzaak voor het wettelijk erkennen van de vereiste voor FPIC wordt in deze wet vastgesteld. De procedure voor het verkrijgen daarvan moet nog worden vastgelegd, en kan per volk verschillen. Leidend principe is dat deze procedure door elk volk zelf, indachtig de bij haar geldende bestuursystemen en besluitvormingsprocessen, vastgelegd dient te worden, waarna het bij of krachtens Staatsbesluit wordt vastgesteld.

Artikel 7 – Overgangsbepalingen

In het ontwerp is bepaald, dat verkregen rechten op de grond of natuurlijke hulpbronnen die eerder verleend zijn door het bevoegd bestuursorgaan aan derden binnen de woon- en leefgebieden van de Inheemse volken en de Tribale volken, komen te vervallen na een periode van 6 maanden na de inwerkingtreding van deze wet. Op deze algemene regel kan er uitzondering gemaakt worden na overeenstemming met de desbetreffende Inheemse volken en/of Tribale volken. Het is dan redelijk en billijk om per geval de mogelijkheden te bekijken in samenspraak met het bevoegd bestuursorgaan. Belanghebbenden kunnen zich wenden tot de Grondenrechtenkamer voor geschillenbeslechting.

Deze wet geeft in dit artikel aan, op welke wijze omgegaan dient te worden met deze, mogelijk conflicterende rechten.

De leden 1, 2, 3 en 4 van dit artikel gaan in op vier mogelijke situaties die zich door de inwerkingtreding van deze wet kunnen voordoen:

1. (Lid 1) De rechthebbende/derde heeft niet voldaan aan de voorwaarden of voorschriften horende bij de titel, concessie of ander recht dat hij/zij had verkregen, binnen de voorgeschreven termijn. In dit geval vervalt dat eerder recht van rechtswege. Het uitgangspunt is dat als een rechthebbende/derde geen gebruik maakt van een recht onder de daarbij horende voorwaarden en verplichtingen, de overheid bevoegd is dat recht terug te nemen, welke bevoegdheid met deze wet ook inderdaad wordt toegepast. Indien het recht van rechtswege vervalt, hoeft de overheid geen rechtshandeling te verrichten door het recht terug te nemen. Om te weten of de concessionaris al dan niet aan zijn verplichtingen heeft voldaan, moet vooraf eerst een onderzoek worden verricht om te kunnen vaststellen dat de ondernemer niet heeft voldaan.
2. (Lid 2) De tweede mogelijke situatie die zich kan voordoen is waar de rechthebbende/derde wel binnen de voorgeschreven termijn heeft voldaan aan de nodige voorwaarden en verplichtingen, maar slechts voor dat deel van de grond waarover hij/zij een recht heeft dat gelegen is buiten het nu erkende woon- of leefgebied van een Inheems volk of Tribaal volk. Voor het deel van het gebied waarover hij/zij een recht heeft dat binnen het woon- of leefgebied van een Inheems volk of Tribaal volk ligt, en de rechthebbende/derde heeft niet binnen de voorgeschreven termijn voldaan aan de voorwaarden en verplichtingen, vervalt het recht over dat laatstgenoemde gebied dan van rechtswege.
3. De derde en vierde mogelijkheid betreffen gevallen waarbij de rechthebbende/derde over een stuk grond of hulpbronnen binnen een Inheems of Tribaal woon- of leefgebied, wél aan alle voorwaarden en verplichtingen heeft voldaan binnen het voorgeschreven termijn, en bovendien reeds investeringen heeft gepleegd en/of reeds economische activiteiten heeft ontplooid. Als de betrokken dorpsgemeenschap(pen) uitdrukkelijk aangeven dat het ander recht niet ingetrokken hoeft te worden (lid 3), zullen partijen met elkaar in overleg moeten treden om te komen tot een overeenkomst waarin de voorwaarden zijn vastgelegd om dat recht of rechten te doen voortbestaan. De omvang of waarde van de investeringen of economische activiteiten doen voor de toepassing van dit artikel niet ter zake hoewel die omvang of waarde eventueel wel een factor ter overweging kan zijn tijdens voornoemd overleg.

Wat betreft “vóór de inwerkingtreding van deze wet uitgegeven rechten” gaat het om formele, door de overheid uitgegeven rechten, zoals grondhuur, concessierecht of vergunningrecht. Vermeeende aanspraken van occupanten en personen die op grond van interne, traditionele of andere niet bij wet vastgelegde wijze over rechten menen te beschikken kunnen zich niet beroepen op dit artikel. Door de inwerkingtreding van deze wet maakt deze grond deel uit van de collectieve eigendomsgrond van desbetreffend volk en dienen deze personen zich met het bevoegd traditioneel gezag te verstaan.

Met “betrokken gemeenschap(pen)” wordt in eerste instantie bedoeld, de direct betrokken dorpsgemeenschap binnen wier woon- of leefgebied de grond zich bevindt waarop een recht van die eerdere rechthebbende rust. Echter kan de situatie zich voordoen dat de direct betrokken gemeenschap geen bezwaar heeft maar andere naburige gemeenschap(pen) die ook belangen heeft (hebben) bij, of hinder ondervinden van de activiteiten van die eerdere rechthebbende, wél. Ook die indirect betrokken gemeenschap(pen) dient (dienen) dan bij

bedoeld overleg betrokken te worden. De plicht om vast te stellen welke de “betrokken gemeenschappen” zijn, ligt bij de eerdere rechthebbende.

Met “partijen” worden bedoeld: de direct en indirect betrokken dorpsgemeenschappen, de rechthebbende/derde, én de overheid, meer in het bijzonder de instantie die het ander recht had toegekend. De rol van de overheid verdient hierbij nadere toelichting, namelijk een faciliterende rol voor het overleg tussen rechthebbenden, en het, waar nodig, inbrengen van perspectieven betreffende de afweging van individuele belangen, gemeenschapsbelangen of nationale belangen. Voorts zal de overheid een belangrijke rol kunnen spelen bij het bieden van alternatieven, bijvoorbeeld een ander stuk grond aan de rechthebbende/derde of aan de dorpsgemeenschap(pen) ter compensatie.

Onder “uiddrukkelijke wens aangeven” wordt bedoeld dat dit schriftelijk dient te geschieden, door een daartoe gerechtigde vertegenwoordiger van betreffende gemeenschap(pen). Indien deze wens niet uiddrukkelijk wordt aangegeven, zal het bepaalde in lid 4 van dit artikel van kracht zijn.

4. Het vierde lid is van toepassing op dezelfde situatie als in het vorig lid, met als verschil dat de betrokken gemeenschap niet te kennen geeft dat het andere recht mag blijven voortbestaan. Ook in dit geval dient er overleg plaats te vinden zoals onder punt 3 hiervoor beschreven.
5. In geval dit overleg niet binnen de gestelde termijn van zes maanden na de datum van de inwerkingtreding van deze wet tot een voor alle partijen aanvaardbare overeenkomst leidt, worden de rechten van derden opgeschort.
6. In het achtste lid wordt tenslotte aangegeven dat de derden-rechthebbenden of bezitter van een eerder verkregen recht (derdebelanghebbende), een kaart dient te laten maken en in te dienen bij MI-GLIS van het gebied waarover dat recht geldt, nadat er duidelijkheid is gekomen over een eventueel conflictierend recht, zulks in het belang van de nationale grondregistratie.

Er is gekozen voor een termijn van zes maanden om tot een aanvaardbare overeenkomst te komen, aangezien er geen langdurige onduidelijkheid over de rechten van geen der partijen mag bestaan.

De bepaling “van rechtswege” is in dit artikel gebruikt om te voorkómen dat enige additionele rechtshandeling nodig is om het recht te doen vervallen.

Artikel 8

In artikel 8 wordt aangegeven dat belanghebbenden in beroep kunnen bij een onafhankelijke nog in te stellen Grondenrechtenkamer. Dit zal een nieuw orgaan zijn, aangezien het zal gaan om voor het Surinaams rechtssysteem geheel nieuwe aangelegenheden. De samenstelling, taken en bevoegdheden van deze Grondenrechtenkamer zullen bij wet nader worden geregeld.

Artikel 9

Ook de status van natuurreservaten en andere beschermde gebieden zal opnieuw beoordeeld dienen te worden, met de inwerkingtreding van deze wet. De natuurreservaten liggen veelal binnen de woon- en leefgebieden van Inheemse volken en/of Tribale volken en zijn bij staatsbesluit ingesteld krachtens de wet Bescherming Natuurgebieden. Deze status zal in overeenstemming met de desbetreffende Inheemse volken en/of Tribale volken bij of krachtens staatsbesluit worden vastgesteld.

Paramaribo,2021,

CHANDRIKAPERSAD SANTOKHI

